

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Bijna niemand ontkomt aan de gevolgen van de hoge gasprijs

Energieprijs Bijna niemand ontkomt aan de gevolgen van de hoge gasprijs van dit moment. De gezinnen niet, maar de industrie en tomatentelers evenmin.

 Hester van Santen & Erik van der Walle 24 september 2021

 Leestijd 6 minuten

Kassen van een tomatenkwekerij in Rilland. Door de hoge gasprijs van 75 cent per kubieke meter wordt de sector hard getroffen.

Foto Walter Herfst 📷

Het ligt aan Groningen, aan Moskou, zelfs aan het Verre Oosten. De stijgende gasprijs, [een vervijfvoudiging](#) in één jaar tijd, kent heel wat oorzaken.

Ten eerste: de vraag is nu groter dan het aanbod en dat heeft zeker te maken met de veel lagere gasproductie in Nederland. Die is sterk ingeperkt na de Groningse aardbevingen. Maar ook de hand van gasleverancier Gazprom speelt een rol.

Verder is de gasvraag - na de coronapandemie - in Azië flink toegenomen, waardoor de schepen met vloeibaar gas vaker aan Europa voorbijgaan.

En nog een specifieke factor voor het noordwesten van Europa: door een koud voorjaar zijn de gasbuffers lang niet vol genoeg voor de komende winter: ook dat jaagt de vraag aan.

Tijdens de coronapandemie zakten de energieprijzen naar een dieptepunt. Met het snelle economische herstel vliegen de prijzen omhoog. Vooral aardgas is om diverse redenen de afgelopen maanden veel duurder geworden.

Wat merken de consument en het bedrijfsleven van die hoge gasprijs?

Honderden euro's hoger

Uw energierekening kan volgend jaar gemakkelijk 550 euro per jaar hoger zijn dan nu. Althans, dat meldde prijsvergelijker Gaslicht.com vorige week. De hoge prijzen voor aardgas en elektriciteit worden de komende maanden doorberekend aan klanten, zo blijkt uit prijsopgaven van de grote energieleveranciers die de vergelijkingsite verzamelde. Het bedrijf schat in dat huishoudens met een variabel energiecontract - het meest gebruikelijke contract - [vanaf 1 januari minimaal 550 euro duurder uit zullen zijn.](#)

Aardgasprijs in Europa

in euro per MWh

Bron: Bloomberg • NRC 240921 / Studio

✿ A Flourish chart

Voor een gemiddeld huishouden met zo'n contract stijgen de jaarlijkse energiekosten dan in één klap met een kwart. Zelfs als het demissionaire kabinet 375 miljoen euro uit zou trekken om de energierekening van huishoudens te verzachten - zoals de bijna voltallige Tweede Kamer donderdag per motie vroeg - zullen huishoudens sterk in hun portemonnee geraakt worden.

De huidige prijsstijgingen in de consumentenmarkt zijn „bizar”, aldus Sanne de Jong, energiespecialist bij Gaslicht.com. Deels komt dat doordat gas en stroom vorig jaar juist uitzonderlijk goedkoop waren. Toen de coronacrisis uitbrak en de energieprijzen op de wereldmarkt kelderden, hielden consumenten geld over. In de zomer van 2020 begon de energierekening voor huishoudens echter alweer te stijgen, [volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek](#). Dat ging gestaag door. En nu is de vraag: hoe hoog wordt de rekening?

Energiespecialist Puk van Meegeren van onafhankelijke voorlichtingsorganisatie Milieu Centraal schat dat de gemiddelde energierekening nu al 200 euro hoger uitkomt dan aan het begin van dit jaar (op basis van de meest recente CBS-prijzen). Dat komt vooral door het dure aardgas. Hoewel ook de energiebelasting op aardgas stijgt (met 2 cent per kuub op 1 januari) is het vooral de gespannen wereldmarkt die de hoge prijs veroorzaakt.

Maar, zo benadrukt De Jong van Gaslicht.com, de grote klap moet voor veel mensen nog komen: op het moment dat er een nieuw contract afgesloten moet worden. Of - en dat geldt voor de meeste huishoudens - op 1 januari, als de energieleveranciers hun variabele tarieven voor vaste klanten aanpassen. Sommige leveranciers, zegt De Jong, rekenen nu al meer dan 1 euro per kubieke meter aardgas. „Dat hebben wij nog nooit gezien.”

Huishoudens met variabel energiecontract zijn in 2022 minimaal 550 euro duurder uit, verwacht prijsvergelijker Gaslicht.com

---

Zij maakt zich zorgen over mensen met lage inkomens die in een slecht geïsoleerd huis wonen. „Wij zeggen tegen de overheid: let op met die hoge belastingen op aardgas.” Van Meegeren van Milieu Centraal raadt consumenten aan om zelf hun gasrekening te drukken. „Isoleer je huis, zet de verwarming lager als je weggaat, en verwarm je slaapkamers niet.”

Bedrijven namen risico's

Gewoon ondernemersrisico. Zo noemt Hans Grünfeld de explosief gestegen gasprijs die ook bedrijven in de problemen kan brengen. Als directeur van brancheorganisatie VEMW vertegenwoordigt hij die industriële bedrijven die veel energie gebruiken. „Natuurlijk doet die hoge gasprijs bij sommige bedrijven pijn. Soms vormt die prijs wel 50 procent van de kostprijs.”

In vergelijking met het buitenland heeft de Nederlandse industrie zich - via grondstofbeleggingen - minder tegen risico's ingedekt, denkt Grünfeld. „Daarmee nemen deze bedrijven een groter risico. Dat mag, maar dan moet je niet gaan klagen als je op de blaren zit. En dan moet je niet het risico bij een ander neerleggen.” Overigens is het

indekken in de praktijk niet altijd een vrije keus, want dat kan zo veel geld kosten dat je je als bedrijf uit de markt prijst.

De voorman van de energie-intensieve industrie hoort en leest pleidooien van ondernemers die vragen om steun van de overheid. Bijvoorbeeld in de vorm van een tijdelijke belastingverlaging, om de pijn van de gasprijs te verzachten. „Ik volg die discussie met verbazing. Als een vrije energiemarkt goed functioneert, moet je niet gaan klagen als de gasprijs hoog is. Vorig jaar hoorde je ook niemand toen de prijs heel laag was.”

Bij zijn pleidooi om de markt zijn werk te laten doen, past wel een duidelijke voorwaarde. „Er mag natuurlijk geen sprake zijn van manipulatie door een machtige speler. We weten allemaal dat de Europese markt in toenemende mate afhankelijk is, tot wel 40 procent, van gas uit Rusland. Dat is wel iets om rekening mee te houden.”

Grünfeld zegt zelf geen aanwijzingen te hebben om met name Gazprom van machtsmisbruik te betichten. „Maar als er partijen zijn die wel aanwijzingen hebben, dan moeten zij zich tot de nationale of Europese antikartelautoriteiten wenden. Daar ligt echt een rol voor de overheid. Je hoort zo veel verhalen dat je zou denken dat een vooronderzoek wel zinnig is.”

Sommige bedrijven stellen dat er door de hoge energieprijzen geen geld meer is voor verduurzaming. Dat vindt Grünfeld „een buitengewoon merkwaardig” argument. „Verduurzaming is juist vaak niet rond te rekenen omdat alternatieven, zoals het gebruik van gas, lange tijd veel goedkoper waren.”

Kolencentrales leven weer op

Kolencentrales zijn dankzij de hoge gasprijs aan een revival bezig. Vorig jaar werd nauwelijks 5 procent van de elektriciteit in Nederland door kolen opgewekt. Door de lage gasprijs en door de opgelopen kosten van de CO₂-uitstoot prijsden kolencentrales zich tot dit jaar vanzelf uit de markt.

Maar in de eerste acht maanden van dit jaar zorgden kolencentrales voor 10 procent van de stroom in Nederland: een verdubbeling ten opzichte van 2020. Dat is slecht nieuws voor het klimaat, want bij de productie van elektriciteit uit kolen komt tweemaal meer CO₂ vrij dan uit aardgas.

Op papier zal de uitstoot in Nederland niet toenemen, zegt energiedeskundige Martien Visser. „De uitstoot blijft per saldo ongeveer gelijk, omdat we door de hoge gasprijs meer stroom uit Duitsland exporteren.” En de uitstoot van Duitse stroom, ook al komt die vooral van kolencentrales, komt niet op het bordje van Nederland.

Visser, ook lector energietransitie aan de Hanzehogeschool Groningen, relateert de invloed van kolen. „In het verleden was dat echt nog veel meer. En vergeet niet: door kolen te gebruiken zijn we ook net iets meer in staat om de gasbuffers te vullen. Dat is nodig voor als we een strenge winter krijgen.”

De duurdere fossiele energie zou wel een prikkel kunnen zijn voor meer zon- en windstroom. Dan toch nog goed nieuws voor het klimaat? „In theorie is de hoge prijs een prikkel voor verduurzaming”, zegt Visser, „maar er zijn al prikkels genoeg. Vergunningen en schaarse netwerkcapaciteit zijn een groter probleem. En waar haal je in de praktijk de mensen vandaan om extra projecten te realiseren?”

Voordeel is in elk geval wel dat de overheid minder geld kwijt is aan subsidie voor duurzame stroom, inmiddels goed voor een kwart van de totale productie. Exploitanten van windparken - de nieuwste parken uitgezonderd - weten zich verzekerd van een gegarandeerde opbrengst voor hun stroom, maar de elektriciteit is nu zo duur dat die prijs gewoon door de markt wordt betaald. „Als dit zo blijft, kan de opslag op de energierekening [ODE, Opslag Duurzame Elektriciteit] misschien wel omlaag”, zegt Visser lachend, „al heb ik daar op Prinsjesdag niets over gehoord.”

Dure tomaten, failliete tuinders

Aardgas is de kurk waarop de Nederlandse tuinbouwsector drijft. Kassen zijn grotendeels afhankelijk van aardgas, en de glastuinbouw is verantwoordelijk voor circa 9 procent van het landelijke gasverbruik. Nu voor het gas de hoofdprijs moet worden betaald, sluit ondernemersorganisatie Glastuinbouw Nederland niet uit dat er tuinders failliet gaan.

Tuinders moeten de komende maanden harde keuzes maken, vertelt voorzitter Adri Bom-Lemstra van branchevereniging Glastuinbouw Nederland. „Er is veel onrust. Ga ik door met het product dat ik nu teel? Ga ik de kas deze winter belichten?”

Een kubieke meter aardgas kost op de korte-termijnmarkt momenteel 75 cent: dat is een record. In het afgelopen decennium schommelde de prijs meestal tussen de 10 en 30 cent per kubieke meter, en tijdens de coronacrisis was het gas zelfs ongekend goedkoop.

Hoeveel financiële schade tuinders lijden door de huidige hoge prijzen, verschilt sterk. „Het hangt onder meer af van hun contracten”, zegt Bom-Lemstra. Had de tuinder het aardgas al jaren vooruit ingekocht, dan wordt de oogst voor een vast bedrag geleverd aan de groothandel.

Niet alleen verwarming, ook verlichting vormt voor de bedrijven nu een grote kostenpost. Veel kassen verstoken aardgas in een ketel die ook elektriciteit opwekt, een zogeheten wkk (warmte-kracht-koppeling). Die stroom wordt deels op de markt verkocht, en deels gebruikt voor de verlichting in de kas. Verkochte stroom levert nog altijd geld op, want ook de elektriciteitsprijs breekt records. Maar het aanzetten van de lampen is in de huidige markt duur. Het alternatief, telen zónder elektrisch licht, levert lelijkere bloemen en potplanten op en minder groenten en fruit - zeker in de wintermaanden.

„De consument gaat dit merken”, beaamt directeur Peter van den Berg van de gespecialiseerde dienstverlener AgroEnergy. Hij verwacht prijsverhogingen, al zullen de hogere energiekosten niet volledig doorberekend worden. „Het kan zijn dat telers moeten telen met verlies.” Telers die de prijs verhogen, lopen risico om marktaandeel te verliezen aan, zeg, tomaten uit Spanje.

Uiteindelijk, vindt Glastuinbouw Nederland, laten de hoge gasprijzen zien hoe noodzakelijk het voor tuinders is om te verduurzamen - maar dat biedt nu geen snelle oplossing voor tuinders. Bom-Lemstra: „De transitie van het gas af kost tijd.”

Van den Berg van AgroEnergy: „Als je de kosten niet kunt doorberekenen, hou je niet veel centjes over om te verduurzamen. Deze prijzen, dat is gewoon crisismanagement.”

U heeft het laatste artikel van deze editie bereikt.